

hans vandersmissen **onbekende beroemdheid**

Bijzondere zeilprestaties zijn niet alleen voorbehouden aan mensen uit de categorie Bekende Nederlanders. Zeilen belicht een aantal van die vergeten zeilers onder de noemer 'Onbekende beroemdheden'.

PRAGMATISCHE PURIST

HANS VANDERSMISSEN NOEMDE ZICHZELF SPOTTEND EEN 'MAN VAN HET MIDDEN' MAAR WAS ALLESBEHALVE DAT. HIJ WAS OP ZIJN ZACHTST GEZEGD KLEURRIJK, DOOR ZIJN AUTHENTICITEIT EN DUIDELIJKE OPVATTINGEN. EEN NADERE KENNISMAKING, ONDER ANDEREN VIA ZIJN ZOON VICTOR, LEERT DAT EEN PURIST OOK PRAGMATISCH KAN ZIJN.

TEKST MICHEL VAN STRATEN

FOTO'S UIT DE ARCHIEVEN VAN VICTOR VANDERSMISSEN EN JEANNETTE HEBLY

Toen Hans Vandersmissen in de jaren zeventig in een Drascombe de Noordzee overstak, waren er mensen die dat zeer onverantwoord vonden. Een Drascombe is klein, licht, heeft

een laag vrijboord en is niet zelfrichtend. En die van Vandersmissen was ook nog motorloos. Het zou de legendarisch geworden Vandersmissen te kort doen om zijn goed onderbouwde tegenargumenten te benoemen – bovendien zou dit portret te lang worden. Je zou namelijk kunnen zeggen dat de mens Vandersmissen het argument in hoogsteigen persoon was voor puur varen, dicht op het water, vertrouwend op zichzelf en de band met zijn boot. Zijn hele levenshouding was gericht op puurheid. Daarbij zette hij zich graag af tegen moderne gemakzeilers in, zoals hij dat noemde, hun 'Modale Gekloonde Comfort Containers'. In zijn eigen en herkenbare stijl zei hij hierover later: "Inmiddels achtentwintig jaren en een slordige 40.000 zeemijlen verder, heb ik nog nooit een red-

dingboot nodig gehad, maar zelf wel lieden geholpen die met Zeer Verantwoorde jachten in de penarie zaten."¹

Zeilverhalen en scheepshistorie

Zeilverhalen en scheepshistorie, de ondertitel van een van de vele boeken die hij schreef, vat de passies van Vandersmissen mooi samen. Vikingschepen vond hij inspirerender dan polyester jachten. Hij bouwde door bestudering van oude scheepjes ook een enorme kennis op over scheepsbouw en het gedrag van scheepstypes op zee. Vandersmissen: "Wij weldoervoede westerlingen met thermisch verantwoorde zeilpakken voelen ons hele pieten op de zomerse Noordzee, maar enig historisch besef inspireert wellicht tot bescheidenheid."¹ Zelf droeg Vandersmissen als het nat werd een tot op de blote enkels vallende lange Scheveningse oliejas. Je ziet hem zo staan, de romanticus, die zegt: "De zee is altijd machtiger dan enige uitslover in een jachtje, maar zij is ook, voor wie zich naar haar wil voegen, een voorspelbare bondgenoot."¹

Vooraf geen motor, want die stinkt en maakt lawaai

Vandersmissens eigen zeilverhalen en -historie bewogen zich 'van zeezwerfende vrijgezel tot strandjesboemelende huisvader', met 'krimpde horizon maar toenemend vertrouwen.'¹ Vanaf de aankoop van zijn *Pride of the Fleet* in 1975 steekt hij talloze keren de Noordzee over, maar wanneer er een hond aan boord komt, en later vrouw en kinderen, noopt dat de tochten korter te maken. Tot genoegen van alle betrokkenen en dus ook van Hans zelf, want hij vond het heerlijk om zijn kinderen met hun blote voetjes op de bodem van een drooggevalen Waddenzee te zien spelen.

Purist?

Vandersmissen had vooral zaken aan boord die het altijd doen. Zo weinig mogelijk elektronica dus. Vooraf geen motor, want die stinkt en maakt lawaai. Sowiezo heb je die op een zeilboot niet nodig, al helemaal niet wanneer je ook nog twee roeiriemen aan boord hebt. Die gebruikte de schipper van *Pride of the Fleet* dan ook veelvuldig, en zonder klagen. Een aangeboden sleep sloeg hij het liefst af, want anders zat hij toch in de uitlaatgassen, maar dan dus van een ander. De enige rook die hij duldde was die uit een pijp. Dat onderdeel van de scheepsinventaris allitteerde ook mooi met petroleumlucht en primus, twee andere voorwerpen die hem op zijn boot vergezelden, naast kompas en handlood. Zijn zelfstuurinrichting bestond uit een eenvoudig touwtje tussen twee klampen waarin de helmstok enigszins op zijn plaats werd gehouden, natuurlijk in samenwerking met de juiste trim van de zeilen. Het paste geheel bij zijn uitspraak dat "de investering in een jacht vaak omgekeerd evenredig is met het eraan ontleende plezier." Ook zei hij: "Het belangrijkste navigatie-instrument en geheime wapen is het letten op schijnbaar nietige zaken", doelend op de lucht, wolken, sterren, geuren en golfpatronen, maar ook vogels, zeehonden en zelfs rondrijvend vuil.

Toch had Vandersmissen bij voorkeur de wind uit de juiste hoek, want hij kon ook heel pragmatisch zijn. Was hij dan toch geen pure purist? In een gesprek met Victor Vandersmissen, de zoon van Hans, vertelt die lachend: "Hij had wel een iMac van 19 inch. En een mobieltje." Hans Vandersmissen was wel goed maar niet gek. Toen de gps ('luie-heren-navigatie') eenmaal zijn intrede had gedaan in de watersport zei hij: "Gps vind ik te gemakkelijk, zoets als betaalde seks. Maar het is in feite slecht zeemanschap om het niet aan boord te hebben." Dus hij had ook een gps aan boord? vraag ik aan Victor. "Nee", antwoordt die. Waarom dan niet? Victor: "Hij erkende wel dat het veiliger was om er wel een te hebben, maar hij vond het gewoon niet leuk. Want wat moet je doen als je een gps hebt aan boord? Je hoeft niet meer te kijken waar je bent. Als je de weg goed kent, kan gps ervoor zorgen dat je weet dat je goed zit. Maar als je de weg niet kent, kan het ervoor zorgen dat je niet oplet. En bijvoorbeeld ondieptes over het hoofd ziet." Victor vertelt over die keer dat zijn vader een Engelse haven binnenzeilde, na gestoeid te hebben met mist en nacht. Moe en onzeker over zijn gevaren

koers vroeg Hans Vandersmissen in de haven aan iemand: "Where am I?", waarop een typisch onderkoeld Brits antwoord volgde: "In England." Victor: "Misschien had hij een gps in die mist toen toch wel aan boord willen hebben." Zoals gezegd, Hans Vandersmissen zette zich graag af tegen moderne polyesterzeilers, met een zo hoog vrijboord dat ze het water nauwelijks kunnen voelen, laat staan dat ze op het wad droogvallend zo overboord zouden kunnen stappen. "De Modale Gekloonde Comfort-Container kan alleen overnachten in overvolle marina's." Wanneer Vandersmissen op zijn zeilen eens een sluis tegemoet vaart, ziet hij 'een plastic armada die geweldig teutend heen en weer kruist. (...) De eerste komen alweer dwars te liggen.' Vooral dat woord 'alweer' spreekt boekdelen.

Victor, over de houding die zijn vader innam: "Misschien was het wel een reactie op alle overdreven luxe en de vanzelfsprekendheid van het gebruik van motoren en gps en daardoor niet meer bewust bezig zijn met zeilen." Zelf ankerde Hans Vandersmissen liever op een rustige plek. "Voor mij is zeilen natuurbeleving", vertelde hij eens. "Van een woeste reis hoog aan de wind over de Noordzee met een lang, dun en lekker scherp jacht geniet ik net zoveel als van ganzen kijken en luisteren ten anker bij Molkwerum, of wakker worden van wadvogelgesnater bij het Posthuiswad."²

Hans Vandersmissen huldigde het KISS-principe (*Keep It Simple, Stupid*), maar verruilde de betekenis van de laatste S graag voor *Shallow*, indachtig de 30 centimeter diepgang van zijn *Pride*. Vandersmissen was een purist, maar wel een pragmatische purist. En zeker niet *stupid*. Trouwens, die klassiek ontworpen Drascombe van Vandersmissen, die was wel van polyester. Ik vraag aan Victor hoe dat paste bij zijn vader, want het lijkt een contradictie. "Purist? Meer in woord dan in daad. Pragmaticus in daad."

Zelfspot

Wat mij erg voor Hans Vandersmissen inneemt is zijn zelfspot, tot uiting komend in zijn eigen beschrijving van 'leerzame blunders'. Hij lijkt het dan wel allemaal zo goed

ANDERE ACTIVITEITEN

Naast varen en schrijven zette Hans Vandersmissen zich in voor de Nederlandse Kring van Drascombe Eigenaren, het Zeehistorisch Paviljoen op de Hiswa, de Stichting Natuurlijk Varen, de Dorestad Raid. Zijn naam leeft onder anderen voort in de Hans Vandersmissen Award van de Engelse Drascombe Association.

DE DRASCOMBE

Pride of the Fleet is een Drascombe. Hans Vandersmissen beschreef zelf op www.drascombe.nl wat de oorsprong van dit bootje is: "De investering in een jacht is vaak omgekeerd evenredig met het eraan ontleende plezier. Sommigen hebben aan den lijve ervaren hoe kloeiende jachten neigen er met hun eigenaren vandoor te gaan. Stahoogte vangt veel wind. Met alle paniek, slechte sfeer en drossend nageslacht van dien. Die ervaring bracht halverwege de jaren 60 John Watkinson ertoe de Drascombe Lugger te ontwerpen. Hij wilde een boot om zelf stevig langs de kust te zeilen, op de rivier te vissen en waarin het gezin zich veilig zou voelen, spelevarend van strandje naar strandje. Het werd een bestseller."

Pride of the Fleet is een Drascombe Longboat Cruiser. L.o.a.: 6,63 m L.w.l.: 5,50 m Breedte: 2,0 m Diepgang: 0,3 m Waterverplaatsing: 0,48 ton Zeiloppervlak 15 m²

WIN EEN BOEK

In *Rond de Friese zee, zeilverhalen en scheepshistorie* doet Hans Vandersmissen op zijn eigen wijze verslag van onder andere zijn *maiden-cruise* met *Pride of the Fleet*. Zeilen heeft een exemplaar. Stuur een e-mail naar info@zeilen.nl als u daarvoor in aanmerking wilt komen.

te weten, met zijn romantische opvattingen over navigeren op de geuren en kleuren van de zee, maar Vandersmissen blijkt ook maar een mens, en is niet te beroerd zijn zwakere momenten met ons te delen. Zo beschrijft hij in zijn boek *Rond de Friese Zee* als opmaat voor een waddentochtje zijn ambachtelijke navigatie als ‘misschien leerzaam voor de moderne, geheel op gps dichtvarende zeiler’, enkele alinea’s later gevolgd door ‘we lopen een half uur vóór middernacht toch zeer overtuigend aan de grond.’

In zijn jongere jaren ziet hij op het IJsselmeer eens zwarte drijfbakens. ‘Ziedaar onze staken, zo meende ik’, vanuit de gehuurde botter. Maar wanneer ze na de tocht eenmaal aangelegd zijn, krijgen Vandersmissen en zijn vrienden bezoek van een withete visser. ‘Wat we tussen zijn netten deden? Niets natuurlijk, we zaten keurig in de vaargeul. Sprakeloos over zoveel onwetendheid haalde hij ons zwaard op. Eén en al net.’ Die staken, dat waren markeringen van de visnetten. Vandersmissen over zichzelf: ‘De navigator was wat stilletjes die avond.’

Op een latere Noordzeetocht, vertrokken vanuit Dartmouth, nemen wind en golven toe, en warmte en zelfvertrouwen af. ‘s Ochtends ben ik nat, koud en erg rillerig – ook een beetje bangig eigenlijk.’ Verfrissend hoor: hoe vaak hoort u schippers op de kade vertellen dat ze angstig waren?

Vandersmissen kent zijn zwakheden, zo wordt ook duidelijk wanneer hij over een tocht richting Ramsgate schrijft met een zeeziek bemanningslid te kooi, en wil weten welke vuurtoren hij ziet schijnen: ‘Een goed schipper met een hongerig en zeeziek bemanningslid op kooi kijkt in zo’n geval zelf even op de zeekaart. Lethargisch door kou die tijdig oliegoed zou hebben voorkomen (...) vraag ik het aan Robert.’

Famous not last words van Vandersmissen: ‘*Pride* moet beslissen een zeer oplettende eigen ziel en overlevingsdrift hebben, anders zou ik al lang in zee verdwenen zijn.’

Zeilen is doen wat ik zeg

Ik leg Victor een uitspraak van zijn vader voor, die luidt: ‘Altijd gezeur met opstappers.’ Hoe sociaal was Hans Vandersmissen? Victor: “Ik heb een leus van hem overge-

nomen die luidt: Zeilen is doen wat ik zeg.” Hij lacht erbij. “Mijn moeder klaagde ook dat ze nooit iets mocht doen aan boord. Nou, niet omdat dat niet mocht, maar omdat het nou eenmaal zo’n eenheid was, mijn vader en dat bootje. En daar kwamen andere mensen moeilijk tussen. Maar mijn vader hield heel erg van mensen om zich heen, maar niet altijd, niet tijdens het zeilen op *Pride*. Het is natuurlijk een klein bootje. Op andere schepen voer hij wel heel veel met anderen.” Vader en zoon Vandersmissen vormden samen de uitzondering en voeren wel veel tegelijk op de kleine *Pride*. “Dat ging heel goed. We hoefden niet veel te praten. We wisten allebei wat er moest gebeuren, dus dat ging vanzelf. Daardoor werd het nooit lastig.” Victor komt terug op zijn opmerking over zijn moeder: “Mijn moeder zei inderdaad wel dat ze niet zoveel kon doen aan boord. Mijn vader heeft echter bekend dat zij heel erg inzetbaar was, zeker wanneer het spannend werd. Er zijn maar weinig vrouwen, denk ik, die zich twintig jaar aan boord van een *Drascombe* zouden laten meenemen. Hij was ook heel blij dat hij een vrouw had getroffen die zo van zeilen hield.” Misschien was de pragmatische purist ook wel een sociale solist.

Naast passievol, purist en pragmaticus kon Hans Vandersmissen ook behoorlijk polariserend zijn. Hij had daardoor uitgesproken voor- en tegenstanders. Victor: “Doordat hij heel stellig was, helder en duidelijk, en niet makkelijk van zijn standpunt afweek. Veel mensen zagen dat als eigenwijs en niet te overtuigen van het tegendeel. Maar dat laatste was hij wel degelijk, op grond van goede argumenten. Als ze met emoties kwamen, stuitten ze op een muur. Soms knapten mensen daar op af. Aan de andere kant waren er mensen die dat juist heel erg waardeerden.” Als je iets kunt concluderen over wat anderen over Hans Vandersmissen zeggen en hebben geschreven, is het wel dat hij heel authentiek was.

Vandersmissen beschrijft zichzelf in *Rond de Friese zee* als ‘man van het midden’, wanneer hij twijfelt over een te nemen koers. Zuidelijk naar Zeebrugge, of oostwaarts naar Vlissingen? Eerst maar eens noordelijk, op het vuur van Westkapelle, besluit hij. Man van het midden dus? Het zal vooral die zelfspot weer zijn, want anders dan een man van het midden was Hans Vandersmissen vooral een man van uitersten, zijn eigen koers volgend op het vuur van zijn passie.

Victor Vandersmissen is momenteel de trotse eigenaar van *Pride of the Fleet*, het bootje waarin hij letterlijk en figuurlijk is opgegroeid. Hij heeft er recentelijk zelfs een tijdje op gewoond, in Leiden. Dat stuurtoeltje van Hans om de helmstok in bedwang te houden, dat zit er nog. “Het is nog steeds datzelfde touwtje”, besluit Victor. “Werkt fantastisch.” ●

¹ Citaten uit *Rond de Friese Zee* – Hans Vandersmissen.

² Bron: www.zeilhelden.nl

Dit verhaal is mede mogelijk gemaakt door de hulp van Victor Vandersmissen, waarvoor hartelijk dank.

‘De navigator was wat stilletjes die avond’